

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 6. juni 2024 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Henrik Bull
dommer Arne Ringnes
dommer Wenche Elizabeth Arntzen
dommer Erik Thyness

HR-2024-1023-A, (sak nr. 23-179382STR-HRET)
Anke over Frostating lagmannsretts dom 17. november 2023

A (advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Påtalemyndigheten (førstestatsadvokat Ingvild Thorn Nordheim)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Ringnes:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder straffutmåling for seksuell handling og seksuelt krenkende atferd begått av en trafikklærer overfor noen som ikke har samtykket i det.
- (3) A, som er født i 1964, har arbeidet som trafikklærer siden 1993. Han ble 6. august 2023 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 297 for å ha foretatt seksuell handling med noen som ikke har samtykket i det, og overtredelse av straffeloven § 298 for i ord eller handling å ha utvist seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykket i det.
- (4) Tiltalen post I for overtredelse av § 297 gjaldt følgende forhold:

«I perioden fra 26. april til 26. juli 2021 i X, i forbindelse med kjøreundervisning med B (f. 00.00.2003), grep han ved en anledning henne med begge hender rundt hoften og gned skrittet sitt mot rumpa hennes. Ved en annen anledning i samme tidsperiode, i det han skulle vise henne hvordan hun skulle gå ut av bilen, sa han at hun hadde store hofter og tok henne på hoftene.»

(5) I post II er grunnlaget for overtredelsene av § 298 beskrevet slik:

«a)

Til tid og på sted som beskrevet under post I, spurte han ved en anledning hvilken BH-størrelse B brukte, og sa at han ville holde rundt henne og klemme henne. Ved en annen anledning spurte han om hun ville vært interessert i å kose med en eldre mann, om hun ville kose med ham og om hun ville ha gjort dette dersom hun fikk penger for det.

b)

Onsdag 1. desember 2021 i X, i forbindelse med kjøreundervisning med C (f. 00.00.2003), sa han at en jente han hadde sett sikkert var fra Brasil siden hun hadde så flott rumpe og munn, og at han ville ha betalt kr 4000 for å få ligge med denne jenta. Han spurte også om han kunne bli med henne hjem etter kjøretimen, og sa i den sammenheng at 'da blir det sikkert ikke mye soving, men snakking, ja kanskje ikke snakking heller ...'. Han spurte videre om å få klemme henne, og omtalte henne på telefon som 'en deilig og fin attenåring'.

c)

I starten av oktober 2021 i X, i forbindelse med kjøreundervisning med D (f. 00.00.2005), knyttet han en kjørevest stramt rundt kroppen hennes, kikket på henne og sa at hun så sexy ut. Han omtalte videre D og de andre jentene som tok kjøreundervisning som 'fine frøkner' som 'kunne hatt 30- åringer med hjem', og sa også til D at han visste hvor hun bodde og at han kunne se inn på rommet hennes med kikkert.»

(6) Ved Møre og Romsdal tingretts dom 4. september 2023 ble A dømt til fengsel i 20 dager. Tingretten kom til at han var skyldig etter alle tiltalepostene.

- (7) A anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen og straffutmålingen til lagmannsretten. Lagmannsretten henviste anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til ankeforhandling.
- (8) Frostating lagmannsrett avsa 17. november 2023 dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av straffeloven § 297 og straffeloven § 298 bokstav b, alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a, til fengsel i 20 – tjue – dager.
- Varetekt kommer til fradrag med 2 – to – dager, jf. straffeloven § 83.
2. A dømmes til å betale saksomkostninger for tingretten med 5 000 – femtusen – kroner og for lagmannsretten med 5 000 – femtusen – kroner.»
- (9) Også lagmannsretten kom til at A var skyldig etter alle tiltalepostene.
- (10) Det var dissens ved straffutmålingen. Flertallet på fire meddommere tok utgangspunkt i at straffen for overtredelse av § 297 var fengsel i 45 dager. En samlet vurdering av begge tiltaleposter tilsa en fengselsstraff på 55 dager. Etter fradrag på 35 dager for en liggetid på 14 måneder ble straffen satt til fengsel i 20 dager.
- (11) Mindretallet, fagdommerne og én meddommer, tok utgangspunkt i at en samlet vurdering av begge tiltalepostene tilsa en fengselsstraff rundt 45 dager. Som følge av liggetiden mente mindretallet at straffen skulle settes til betinget fengsel i 45 dager.
- (12) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen.
- (13) Han gjør i korthet gjeldende at fengselsstraffen i sin helhet bør gjøres betinget på grunn av liggetiden. Ved straffutmålingen må det videre tillegges vekt at han er avskåret fra å utøve sitt yrke fordi Statens vegvesen har truffet vedtak om midlertidig forbud mot å drive trafikkopplæringsvirksomhet.
- (14) Påtalemyndigheten gjør i korthet gjeldende at lagmannsrettens flertall har tatt riktige utgangspunkter ved straffutmålingen. Etter en ny gjennomgang av sakens dokumenter mener påtalemyndigheten at det ikke foreligger brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1, i motsetning til det som ble lagt til grunn for tingretten og lagmannsretten. Det er imidlertid ikke tatt forbehold om å kreve strengere straff. Påtalemyndigheten har nedlagt påstand om at anken forkastes.

Mitt syn på saken

- (15) Ved straffutmålingen skal det tas utgangspunkt i det mest alvorlige forholdet og deretter gis et tillegg i straffen for de øvrige overtredelsene, jf. straffeloven § 79 bokstav a og HR-2017-1675-A avsnitt 13. Straffeloven § 297 og § 298 har begge en strafferamme på fengsel i inntil ett år. I saken her er overtredelsen av straffeloven § 297 det mest alvorlige forholdet.

- (16) Det er ikke etablert noe normalstraffenivå for overtredelse av § 297, jf. HR-2021-1438-A avsnitt 26. Straffebudet kan omfatte forhold hvor straffverdigheten er nokså ulik, se HR-2016-1467-A avsnitt 17, som det vises til i nevnte avsnitt 26 i 2021-dommen.
- (17) Paragraf 297 viderefører strafferammen etter straffeloven 1902 § 200 første ledd, men ved straffutmålingen må det tas hensyn til det endrede synet på straffverdigheten, se 2021-dommen avsnitt 18:
- «Seksuell handling mot noen som ikke har samtykket til det, er ikke omtalt i lovforarbeidene om skjerpning av straffen for blant annet seksuallovbrudd, og strafferammen har vært den samme i lang tid. Men som fremholdt i HR-2016-1467-A avsnitt 14 gjelder det endrede synet på straffverdigheten av seksuallovbrudd, som også begrunner det økte straffenivået, generelt. Det heter videre i 2016-dommen: 'Dette må tillegges en viss vekt også hvor det ikke er gjort endringer i strafferammen'. Straffen for overtredelse av § 297 må derfor ses i sammenheng med det etablerte straffenivået for andre seksuallovbrudd.»
- (18) Lagmannsretten kom til at de objektive og subjektive vilkårene for straff etter § 297 var oppfylt.
- (19) Handlingen som er beskrevet i tiltalen post I, ligger i det nedre sjikt av straffeloven § 297, og det er ikke avgjørelser fra Høyesterett som er egnet til å gi veiledning for den konkrete straffutmålingen i et tilfelle som dette. I Rt-2006-431 er det imidlertid angitt momenter for vurderingen av om handlingen faller innenfor det objektive gjerningsinnholdet for seksuell handling uten samtykke. Disse momentene er også relevante straffutmålingsmomenter.
- (20) Hvor på kroppen en berøring skjer, og om berøringen skjer på naken hud eller utenpå klærne, har vanligvis stor betydning, jf. avsnitt 10. Videre er fornærmedes alder og aldersforskjellen med den som foretar handlingen, viktige momenter, se avsnitt 11.
- (21) I vår sak var fornærmede, B, nylig fylt 18 år da handlingene fant sted. Aldersforskjellen mellom henne og A var stor – 38 år. B hadde kjøpt kjøretimer for å få førerkort. Som lagmannsretten uttaler, var det «en undervisningssituasjon hvor B som elev var underlagt As instruksjon/myndighet som kjørelærer». I denne situasjonen tok A «tak med begge hender rundt Bs hoftene – utenpå buksen – og samtidig strøk eller gned skrittet sitt mot rumpen hennes. Det er ingen tvil om at B ikke ga samtykke til noe slikt», som det heter i lagmannsrettens dom. Handlingen hadde et klart seksuelt preg. Berøringen skjedde utenpå buksen, men var like fullt invaderende og en krenkelse av Bs intimsone og seksuelle integritet. Krenkelsen forsterkes av at han også ved en senere anledning tok henne på hoftene.
- (22) Etter mitt syn må dette forholdet medføre en følbar ubetinget frihetsstraff. Fengsel i 24 dager er et passende utgangspunkt.
- (23) Jeg går etter dette over til å se på hvilket tillegg i straffen som skal gis for forholdene i tiltalens post II, som gjelder overtredelser av straffeloven § 298 – seksuelt krenkende eller annen uanstendig adferd overfor noen som ikke har samtykket i det.

- (24) Det er ikke fastsatt noe normalstraffenivå for overtredelse av § 298. De synspunktene som det er vist til i HR-2021-1438-A avsnitt 18, som jeg har gjengitt tidligere, og avsnitt 26, gjør seg også gjeldende i en sakstype som denne.
- (25) Forholdet i *tiltalen post II a* gjelder seksuelt krenkende utsagn overfor B. Som lagmannsretten fremhever, var As uttalelser usaklige og irrelevante i undervisningssituasjonen. Uttalelsene hadde en uttalt seksuell karakter – hun var ung, og aldersforskjellen var stor. Det er etter mitt syn særlig graverende at A stilte spørsmål som kunne bli oppfattet som en oppfordring til sex mot betaling.
- (26) *Tiltalen post II b* gjelder seksuelt krenkende atferd overfor C. C var på tidspunktet for kjøretimen 18 år. Hun er født i Brasil og har brasilianske foreldre. A sa blant annet til henne at «brasilianske jenter har stor rumpe og store lepper», og at «han ville ha betalt for å ligge med ei jente fra Brasil».
- (27) Også her dreier det seg om utsagn som hadde en uttalt seksuell karakter.
- (28) *Tiltalen post II c* gjelder seksuelt krenkende atferd overfor D. Hun tok i oktober 2021 mopedkurs og hadde kjøreopplæring med A som lærer. Til D sa A blant annet at «hun så sexy ut», at «han ville ha en 'date' med henne», og at «han visste hvor hun bodde, og at han kunne se inn på rommet hennes med kikkert».
- (29) På det aktuelle tidspunktet i oktober 2021 var D knapt 16 år gammel. A var 40 år eldre. Utsagnene hadde et seksualisert tilsnitt. Uttalelsen om at han «visste hvor hun bodde, og at han kunne se inn på rommet hennes med kikkert», var ubehagelig og egnet til å skape uro. Det fremgår av lagmannsrettens dom at Ds mor forklarte at datteren har vært preget psykisk av saken i etterkant, og at hun pleier å trekke for gardinen på soverommet om natten for å unngå kikking gjennom soveromsvinduet.
- (30) *Oppsummert* har A fremsatt seksualiserte spørsmål og kommentarer til tre unge kvinner som han var trafikklærer for. Utsagnene var krenkende og nedvurderende og egnet til å skape skam og ubehag.
- (31) Den *samordnede helhetsvurderingen* skal skje etter straffskjerpelsesprinsippet. Jeg mener at overtredelsene av § 298 må medføre et markert tillegg i fengselsstraffen. Etter mitt syn kan det samlede utgangspunktet for straffen settes til fengsel i 35 dager.
- (32) Spørsmålet er så hvilken betydning saksbehandlingstiden skal ha. Lagmannsretten la til grunn at det hadde vært en liggetid på 14 måneder, og at denne medførte en krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 1 om rett til rettergang innen rimelig tid.
- (33) Det er for Høyesterett lagt frem en detaljert oversikt over behandlingen av saken som viser at det har vært periodevis avbrudd i etterforskningen på tre til fire måneder. Samlet utgjør disse periodene av liggetid om lag 13 og en halv måned, men det har altså ikke vært en sammenhengende periode med ren inaktivitet på mer enn ett år. Basert på dette har saksbehandlingstiden ikke medført brudd på EMK artikkel 6 nr. 1, se storkammerdommen HR-2016-225-S avsnitt 32.

- (34) Etter langvarig straffutmålingspraksis skal lang saksbehandlingstid likevel gi seg utslag i straffen. A gjør gjeldende at saksbehandlingstiden bør medføre at fengselsstraffen gjøres betinget.
- (35) Utgangspunktet er at lang saksbehandlingstid skal kompenseres med at det gjøres et fradrag i totalstraffen, jf. HR-2016-225-S avsnitt 43. I avsnitt 42 fremholder førstvoterende at det er viktig å opprettholde tradisjonen med fleksibilitet, og i avsnitt 46 vises det til flere sakstyper der det er mest aktuelt å velge en annen løsning. Etter mitt syn er det i saken her riktig å følge utgangspunktet om at det gjøres fradrag i fengselsstraffens lengde. Jeg legger særlig vekt på at overtredelsenes alvor og karakter tilsier at det ut fra allmennpreventive hensyn reageres med ubetinget fengsel.
- (36) Jeg er kommet til at saksbehandlingstiden tilsier et fradrag i straffen på fem dager og dermed en fengselsstraff på 30 dager. Påtalemyndigheten har imidlertid ikke gått inn for en skjerping av straffen, og det har ikke vært kontradiksjon rundt spørsmålet. Straffen bør derfor ikke skjerpes, se nærmere HR-2018-847-A avsnitt 21.
- (37) Etter Høyesteretts praksis skal straffen fastsettes uavhengig av et administrativt tilbakekall av bevillingen til å utøve et yrke, når tilbakekallets formål er å hindre uskikkede personer i å utøve et yrke i fremtiden, se HR-2017-570-A avsnitt 30–31. A kan derfor ikke høres med at det ved straffutmålingen må tas hensyn til at Statens vegvesen har truffet vedtak om midlertidig forbud mot å drive trafikkopplæringsvirksomhet.

Konklusjon

- (38) Jeg er etter dette kommet til at anken forkastes, og stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (39) Dommer **Thy Ness:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (40) Dommer **Arntzen:** Likeså.
- (41) Dommer **Bull:** Likeså.
- (42) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (43) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.